N XV. 27

L 2

4 dlm

6(42)

49723

AFBEELDING

DER

Artsenij-Gewassen,

WELKE IN DE NEDERLANDSCHE APOTHEEK ALS ZOODANIGE VERMELD ZIJN.

Naar de beste Uitlandsche Afbeeldingen geteekend en op Steen gebragt,

DOOR

N. ANSLIJN, N. Z.

I. DEEL.

(Plaat 1—58.)

(*Steendruk van* Wet *en* Weylink.)

TE LEYDEN, BIJ
D. DU MORTIER EN ZOON.
1832.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

Lijst VAN Inteekenaars.

A.

ALTER, (S.) Boekh. te *Utrecht.*
D'AILLY EN ZONEN, Apoth. te *Amsterdam.*
ANKERSMIT, (W. J.) te *Amsterdam.*
ARNTZENIUS, (D. J.) Med. Doct. te *Amsterdam.*

B.

BAKKER, (H.) Apoth. te *Haarlem.*
BALEN, (J. PLEMPER VAN) Apoth. te *Purmerend.*
BEETS, (M. N.) Lid en Secr. van de Prov. Comm. van Geneesk. Onderz. in Noord-Holland, en Lector bij de Geneesk. School te *Haarlem.*
BEMMELEN, (J. VAN) Med. Doctor en Lector bij de Geneesk. School te *Haarlem.*
BERG, (T. P. VAN DEN) te *Utrecht.*
BEUREN, (H. C. L. VAN) Apoth. te *Gouda.*
BINKSMA, (H. A.) Apoth. te *Harlingen.*
BLAAUW, (C. H.) Apoth. te *Groningen.*
BLOEM, (J.) Heel- en Vroedmeester te *Hillegom.*
BOEKEREN, (W. VAN) Boekh. te *Groningen.*
BOON, (A. VAN DER) Med. Stud. te *Leyden.*
BORGER, (W. A.) Apoth. in het Nosocomium te *Leyden.*
BOSSE, (K. J. E. STAKMAN) Med. Stud. te *Leyden.*
BROK, (C. J.) Apoth. te *Wormerveer.*
BROUWER, P. Z., (P. K.) Apoth. te *Leeuwarden.*
BROUWER, P. K. Z., (P.) Apoth. te *Leeuwarden.*
BUCHNER, (F.) Med. Doct. te *Gouda.*
BURCKHARDT, (W. E.) Stads-Med. Doct. te *Edam.*
BUSSCHER, (R.) Math. en Phys. te *Groningen.*

C.

COOTH, (C. J. VAN) Chir. Stud. te *Amsterdam.*
COSTER, (H.) Boekh. te *Alkmaar.*
COULEN, (G.) Med. Doct. te *Haarlem.*

D.

DANIELS, (E.) Med. Stud. te *Leyden.*
DIEREN, (B. J. VAN) Med. Doct. te *Lisse.*
DOORN, (B. A. VAN) Pharm. Leerling te *Amsterdam.*

E.

EHRENSPERGER, (...) Apoth. te *Amsterdam.*
ESSEN, (L. VAN) Apoth. te *'s Gravenhage.*
EVERS, (H.) Heel- en Vroedmeester te *Bloemendaal.*

G.

Gezelschap (Pharm. Chem.) *Concordia* te *Leyden.*
GLAHN, (G. VAN) Chir. Stud. te *Amsterdam.*
GOORBERG, (A. VAN DER) Apoth. te *Delft.*
GROENENDYK, (M. C. J. VAN DEN KERKHOVEN VAN) Med. Doct. te *Hoorn.*
GROOT, (J.) EN COMP., Boekh. te *Zaandam.*
GROOT, (C. POSCH DE) Med. Chir. et Art. Obstetr. Stud. te *Haarlem.*
GUNNE, (A. TER) Boekh. te *Deventer.*

H.

HAREMAKER, K. Z., (J.) Pharm. Stud. te *Zaandyk.*
HASSELAAR, (... VAN) Heel- en Vroedmeester te *Lisse.*
HAZENBERG, JR., (H. W.) Boekh. te *Leyden.*
HOFFMAN, (... DE VRIES) Stads Med. Doct. te *Kampen.*
HOLTKAMP, (T.) Boekh. te *Sneek*, 2 Exempl.
HOOFMAN, (Jonkvr. M.) te *Haarlem.*
HOOGSTRATEN, JUN. (A. VAN) Boekh. te *'s Gravenhage.*
HUYSMAN, (J. C.) Apoth. te *Briele.*
HULST, (K. VAN) Boekh. te *Kampen*, 2 Exempl.
HUSUNG, (H. J.) in de *Beverwyk.*

J.

JONG, (J. DEN DOORN DE) Chir. Stud. te *Amsterdam.*

K.

KAAN, (K.) Apoth. te *Haarlem.*
KEULS, (T. J. J. VAN OS) Leerl. in de Stads-Apoth. te *Dordrecht.*
KIPP, (P. J.) Apoth. te *Utrecht.*
KLEFFORDT, (A. F.) te *Akkrum.*
KLESZENAAR, (J. H.) Apoth. te *'s Gravenhage.*
KRUYFF, (H. W. DE) Pharm. Stud. te *Amsterdam.*

KRUSEMAN, (H. D.) Apoth. te *Haarlem.*
KUIK-KOUDSYN, (J. G. VAN) Boekh. te *Bergen op Zoom.*

L.

LAU, (C. H. LA) Med. Stud. te *Leyden.*
LANGE, J. Z., (M. M. A. DE) te *Haarlem.*
LOON, (H. L. G. VAN) Heel- en Vroedmeester te *Heilo.*

M.

MAASDAM, J. Z., (P.) Med. Chir. et Art. Obstetr. Stud. te *Haarlem.*
MACQUELYN, (M. J.) Med. Prof. te *Leyden.*
MARUM, (M. VAN) Directeur van Teylers Muzeum en 1ste Bibliothecaris te *Haarlem.*
MEERBURG, (P. C.) Med. Cand. te *Leyden.*
MOLESCHOTT, (J. F. G.) Med. Doct. te *'s Bosch.*
MORTIER (D. DU) EN ZOON, Boekh. te *Leyden*, 6 Exempl.
MULLER, (J.) EN COMP., Boekh. te *Amsterdam.*
MUNNICH, (D.) Heel- en Vroedmeester te *Amsterdam.*

N.

NOTTELMAN, (...) Heel- en Vroedmeester te *Oosthuizen.*

P.

PETERS, (M. NAUTA) Med. Doct. te *Harlingen.*
PHILIPS, (...) Chimist en Apoth. te *Amsterdam.*
POL, (G. VAN DE) Apoth. te *Alkmaar.*
POOL, (G. J.) Med. Doct. te *Hillegom.*
POST JR., (C. VAN DER) Boekh. te *Utrecht.*

R.

RECOURT, (A.) Apoth. te *Dordrecht.*
REYNE, (J. W.) Phar. Lector te *Hoorn.*
RISSELAVE, (P.) Apoth. te *Leeuwarden.*
ROELOFS; (T. H.) Pharm. Stud. te *Haarlem.*
ROLDANUS, (K. S.) Apoth. te *Enkhuizen.*
ROOY, (J. DES) Boekh. te *Delft.*
ROSSEM, (H. VAN) Med. Doct. te *Amsterdam.*

S.

SAAR, (Wed. D. DU) Boekh. te *Leyden*, 3 Exempl.
SCHÄFFER, (J. H.) te *Amsterdam.*
SCHEER, (L. W. VAN DER) Pharm. Leerl. te *Amsterdam.*
SCHERMAN, (N. J.) Pharm. Leerl. te *Amsterdam.*
SCHOKKER, (J.) Med. et Art. Obst. Doct. te *Purmerend.*
SCHOUTEN, (J.) te *Alkmaar.*
SCHUTTERS, (C. E.) Boekh. te *Middelburg.*
SMIT, (M.) Boekh. te *Groningen*, 2 Exempl.
SONNAVILLE, (... DE) Med. Doct. te *Alkmaar.*
STANT, (C.) Stads Med. Doct. en Vroedmeester te *Enkhuizen.*
SURINGAR, (G. T. N.) Boekh. te *Leeuwarden.*

T.

TAUNAY, (Mej. C.) te *Haarlem.*
TERVEEN (J. G. V.) EN ZOON, Boekh. te *Utrecht*, 2 Exempl.
THYSSENS (J. J.) EN ZOON, Boekh. te *Leyden.*
TYBERGEN, (J. E. VAN) Pharm. Stud. te *Amsterdam.*
TURK, (J.) Med. Doct. te *Breukelen.*

V.

VAHLKAMP, (W. F.) Apoth. te *Amsterdam.*
VALKENBURG, (C. VAN) te *Haarlem.*
VINNE, (D. HUURKAMP VAN DE) Med. Stud. te *Leyden.*
VLIET, (P. VAN DER) Apoth. te *Rotterdam.*
VOOREN, (F. W. MULLER VAN DER) Apoth. te *Purmerend.*
VORSTMAN, (A. LOREL) Apoth. te *Rotterdam.*
VRIESE, (W. H. DE) Med. Stud. te *Leyden.*

W.

WAARDENBERG, (H. W.) Med. Doct. te *Naarden.*
WAL, (J. VAN DE) Boekh. te *Gorinchem.*
WAL, (B. DE) te *Delft.*
WEELDE, (A. J. VAN) Boekh. te *'s Hage.*
WISSEL, T. Z., (J. VAN DER) Heel- en Vroedmeester te *Velzen.*

VER-

Met Plaat 58 mijner *Afbeelding van Artsenij-Gewassen* het I. *Deel* dezes werks compleet rekenende, ontvangt men daartoe den titel, en eene doorloopende *Verklaring van Plaat* 1—58, benevens de *Lijst van Inteekenaren*, reeds vroeger beloofd. Het doel van dit werk, zoo als in het *berigt van Inteekening* gezegd is, bestaat in het leveren van *Afbeeldingen* van die *Artsenij-Gewassen*, welke in de *Nederlandsche Apotheek* vermeld zijn, en wel naar aanleiding van mijn KRUIDKUNDIG LEERBOEK, *inzonderheid voor hen, die tot de Artsenijmengkunde worden opgeleid*, te *Amsterdam* bij J. C. SEPP EN ZOON, waarin men eene beknopte beschrijving van genoemde gewassen vindt. Tot het vervaardigen dezer Afbeeldingen, die door mij naar de beste uitlandsche kruidkundige werken gevolgd en op steen gebragt worden, waarbij ik tevens de gedroogde exemplaren der planten zelven, voor zoo verre ik die bezit, raadpleeg, vind ik de beste en allezins voldoende hulpmiddelen in de *Bibliotheek* van *Teylers stichting* alhier, welke ook in dit vak van Natuurlijke Historie ongemeen rijk aan kostbare werken is. Bekend is het, dat, sedert het jaar 1826, deze voortreffelijke Bibliotheek door Directeuren van Teylers stichting, onder bestuur van den 1en *Bibliothecaris*, den Wel-Ed. Zeer Geleerden Heer M. VAN MARUM, meer algemeen dienstbaar gemaakt is ter bevordering van kennis en wetenschappen, door het verleenen van eenen vrijen toegang, op bepaalde uren, tot deze Bibliotheek, aan elk, die zulks mogt wen-

wenschen, — welk edel doel, en de wijze, waarop dit bereikt wordt, niet alleen den grootsten lof, maar ook allen dank verdient — tot welk laatste ik mij inzonderheid verpligt vind, naardien ik anders, bij gemis van zulke hulpmiddelen, aan eene onderneming als de onderhavige, geenszins had kunnen denken.

Op den begonnen voet, hoop ik met vlijt, en steeds naar meerdere volmaking strevende, voort te gaan, ten einde zoo meer en meer aan het vertrouwen te beantwoorden, hetwelk een niet onaanzienlijk getal Inteekenaars op mijnen arbeid wel in mij heeft gelieven te stellen.

Van voornoemd Plaatwerk zijn nog eenige weinige complete exemplaren voorhanden, die, tegen inteekenprijs, zoo lang deze geringe voorraad strekt, zullen afgegeven worden.

HAARLEM,
den 22. Febr. N. ANSLIJN, N. Z.
1832.

VER-

VERKLARING DER PLATEN.

I. DEEL.

MONANDRIA MONOGYNIA.

Pl. 1. Amomum zingiber, linn. *Echte Gember.* I. De bloem vergroot, *a.* het zaadkastje, *b.* het kelkje, *c.* de kelk. II. De bloem ontdaan van den kelk, *a.* de stijl, *b.* de bloemkrans, *c.* het meeldraadje. III. De zaaddoos doorgesneden.

— 2. Amomum zedoaria, pers. *Zedoar Kurkuma*, *a.* kelk en bloemkrans; *b.* dezelfde met de lip, het meeldraadje en den stijl, *c.* de lip afzonderlijk, *d.* de wortel doorgeneden.

— 3. Amomum repens, pers en linn. *Kardamon Apinia*, *a.* het zaadkastje, *b.* hetzelve doorgesneden, *c.* een zaad, allen vergroot.

— 4. Alpinia galanga, pers. *Galang Alpinie*, *a.* de bloem; *b.* de lip, *c.* de deelen ter vruchtmaking.

— 5. Curcuma longa, linn. *Lange Kurkuma*, *a.* de bloemkrans, *b.* het meeldraadje, *c.* de stijl.

— 6. Salicornia herbacea, linn. *Gelede Zeekraal.* 1. Een bloeijende tak vergroot, 2. de bloem, 3. de kelk.

DIANDRIA MONOGYNIA.

— 7. Olea europaea, linn. *Europische Olijf.* 1. De bloem vergroot, 2. de kelk, de stijl, en het vruchtbeginsel vergroot, 3. de vrucht, 4. dezelve doorgesneden, 5. de kern.

— 8. Ornus rotundifolia, pers. *Rondbladige Pluim-esch.* 1. De bloem vergroot, 2. de vrucht.

— 9. Veronica officinalis, linn. *Geneeskrachtige Eerenprijs.* 1. De bloemkrans, 2. de kelk, 3. de kelk en de zaaddoos, 4. de zaden.

— 10. Veronica beccabunga, linn. *Beek-eerenprijs.*

— 11. Gratiola officinalis, linn. *Echt Galkruid.* 1. De bloemkrans, 2. de kelk en stijl, 3. de zaaddoos.

— 12. Rosmarinus officinalis, linn. *Gewone Rosmarijn.* 1. De bloemkrans, 2. de kelk met de meeldraden en den stijl.

— 13. Salvia officinalis, linn. *Gewone Salie.* 1. De bloemkrans, 2. de meeldraden, 3. het vruchtbeginsel met den stijl.

TRIGYNIA.

— 14. Piper nigrum, linn. *Zwarte Peper.* 1. Een gedeelte van het mannelijk katje vergroot 2. de vrucht.

— 15. Piper cubeba, linn. *Cubebe-peper.* 1. Het vrouwelijk katje vergroot, 2. het vruchtbeginsel, 3. de vrucht, 4. het mannelijk katje.

TRIANDRIA MONOGYNIA.

— 16. Valeriana officinalis, linn. *Echte Valeriaan.* 1. De wortel, 2. de bloemkrans, 3. dezelve geopend, 4. het vruchtbeginsel met den stijl, 5. de kelk met het zaadpluis, 6. een wortelblad.

— 17. Crocus sativus, linn. *Echte Saffraan.* 1. De stijl met den stempel.

— 18. Iris florentina, linn. *Florentijnsche Iris.* 1. De stijl, 2. de wortel.

DIGYNIA.

— 19. Saccharum officinarum, linn. *Gewoon Suikerriet.* 1. Een takje van den bloempluim in natuurlijke grootte, 2. de geheele bloem vergroot, 3. de bloemkrans, waaruit de drie meeldraden komen, vergroot, 4. een stuk van het riet, in natuurlijke dikte.

— 20. Triticum sativum, pers. *Tarwe.* 1. De zomer-tarwe, 2. een bloem-aartje, 3. de bloem vergroot, 4. de stijlen, 5 de winter-tarwe.

— 21. Agropyrum repens, roemer *et* schultens. *Triticum Repens*, linn. *Kruipend Tarw-gras.* 1. De bloem, 2. de kelk, 3. een meeldraadje, 4. de stijlen.

— 22. Hordeum vulgare, linn. *Gewone Gerst.* 1. Een aartje vergroot, 2. de stijlen vergroot.

TETRANDRIA, MONOGYNIA.

— 23. Rubia tinctorum, linn. *Verf-meekrab.* 1. De wortel, 2. de bloem vergroot.

— 24. Krameria triandra, pers. *Driemannige Krameria.* 1. De bloem van kelk en bloemkrans beroofd, 2. de stempel, beide vergroot, 3. de steenvrucht, in natuurlijke grootte.

PEN-

PENTANDRIA, MONOGYNIA.

Pl. 25. Anchusa tinctoria, linn. *Verf-Ossetong.* 1. De bloemkrans geopend, 2. de kelk, beide vergroot.
— 26. Cynoglossum officinale, linn. *Geneeskrachtige Hondstong.* 1. Bloemkrans en kelk, 2. de bloemkrans geopend, 3. de zaaddoos, 4. de wortel.
— 27. Symphitum officinale, linn. *Gemeene Smeerwortel.* 1. De bloemkrans en kelk, 2. de bloemkrans geopend, 3. het zaad op den grond van den kelk, 4. de wortel.
— 28. Menyanthes trifoliata, linn. *Driebladige Ruigbloem.* 1. De bloem geopend, 2. de kelk.
— 29. Convolvulus scammonia, linn. *Purgeer-winde.*
— 30. Convolvulus jalappa, linn. *Jalappa-trechterwinde.*
— 31. Bonplandia trifoliata, linn. *Driebladige Bonplandia.* 1. De bloem, 2. de stijl en een gedeelte van den kelk, beide vergroot.
— 32. Cinchona lancifolia, mutis. *Lancetbladige Kina.* 1. De bloemkrans geopend, 2. kelk en stijl, 3. het zaad vergroot.
— 33. Cinchona cordifolia, mutis. *Hartbladige Kina.* 1. De bloemkrans geopend, 2. kelk en stijl, 3. het zaad vergroot.
— 34. Cinchona oblongifolia, mutis. *Langbladige Kina.* 1. De bloemkrans geopend, 2. kelk en stijl, 3. het zaad vergroot.
— 35. Nauclea gambir, hunter. 1. De bloemkrans geopend, 2. stijl, vruchtbeginsel en kelk, 3. het zaadkastje — allen vergroot.
— 36. Cephaelis ipecacuanha, vahl *et* swarz. *Braakwekkende Kopbezie.* 1. De bloem, 2. kelk en stijl, vergroot, 3. de wortel.
— 37. Verbascum thapsus, linn. *Wolbladige toorts.* 1. De bloemkrans geopend, 2. de kelk, 3. de zaaddoos geopend.
— 38. Datura stramonium, linn. *Gemeene Doornappel.* 1. De bloemkrans geopend, 2. de vrucht, 3. het zaad.
— 39. Hyosciamus niger, linn. *Zwart Bilsenkruid.* 1. De bloemkrans geopend, 2. de kelk en vrucht, 3. de zaaddoos doorgesneden, 4 het zaad.
— 40. Nicotiana tabacum, linn. *Gewone tabak.* 1. De kloemkrans geopend, 2. stijl en kelk.
— 41. Atropa belladonna, linn. *Gemeen doodkruid.* 1. De bloemkrans geopend, 2. de kelk en vrucht, 3. de vrucht geopend, 4. het zaad, 5. de wortel.
— 42. Solanum dulcamara, linn. *Klimmende nachtschade.* 1. De bloemkrans, 2. de meeldraden, 3. de vrucht.
— 43. Rhamnus catharticus, linn. *Gemeene Weegdoorn.* 1. Kelk, meeldraden en stijlen, allen vergroot, 2. de vrucht.
— 44. Ribes rubrum, linn. *Roode aalbezie.* I. De bloemkrans vergroot, 2. de vrucht.
— 45. Ribes nigrum, linn. *Zwarte aalbezie.* 1. De bloemkrans geopend en vergroot, 2. de vrucht.
— 46. Vitis vinifera, linn. *Gewone wijnstok.* 1. De bloem, 2. meeldraden en vruchtbeginsel, beide vergroot, 3. de vrucht.
— 47. Viola odorata, linn. *Riekende viool.* 1. De kelk, 2. de stempel, 3. de meeldraden.
— 48. Viola tricolor, linn. *Driekleurige viool.* 1. De kelk, 2. de doorboorde stempel.
— 49. Strychnos nux vomica, linn. *Gewone kraansoogen.* 1. De bloem vergroot, 2. de vrucht geopend, 3 het zaad.
— 50. Spigelia marilandica, linn. *Marilandsche spigelia.* 1. De bloemkrans geopend, 2. stijl en kelk, 3. de wortel.
— 51. Erythraea centaurium, pers. *Gemeen guldekruid.* 1. De kelk en bloemkrans, 2. de kelk, 3. een meeldraad vergroot.

PENTANDRIA DIGYNIA.

— 52. Gentiana lutea, linn. *Gele gentiaan.* 1. De bloem, 2. de zaaddoos, 3. de wortel.
— 53. Chenopodium ambrosioides, linn. *Welriekende Ganzevoet.* 1. De Bloem vergroot.
— 54. Ulmus campestris, linn. *Gemeene olm.* 1. De bloem vergroot, 2. het zaad.
— 55. Salsola kali, linn. *Prikkend Loogkruid.* 1. De bloem vergroot.
— 56. Salsola tragus, linn. *Opgerigt loogkruid.*
— 57. Salsola soda, linn. *Ongedoornd loogkruid.* 1. De bloem vergroot.
— 58. Salsola sativa, linn. *Dikbladig loogkruid.* 1. Een bloeijend takje vergroot.

AMOMUM ZINGIBER.

V. Anslyn sz. del

Steendk van Sander & Compe

AMOMUM ZEDOARIA

N Anslyn NZ del

Steend van Sander & comp

AMOMUM REPENS

N. Anslyn NZ. del.

Steend. Sander & Comp..

PL.4

N. Anslyn sc. del.

ALPINIA GALANGA.

Stoend. Sander & Co.

N. Anshyn Nz. del.

CURCUMA LONGA

Steen.K Sander & Comp.

Salicornia herbacea.

Olea europea.

Ornus rotundifolia

Veronica officinalis.

Veronica beccabunga

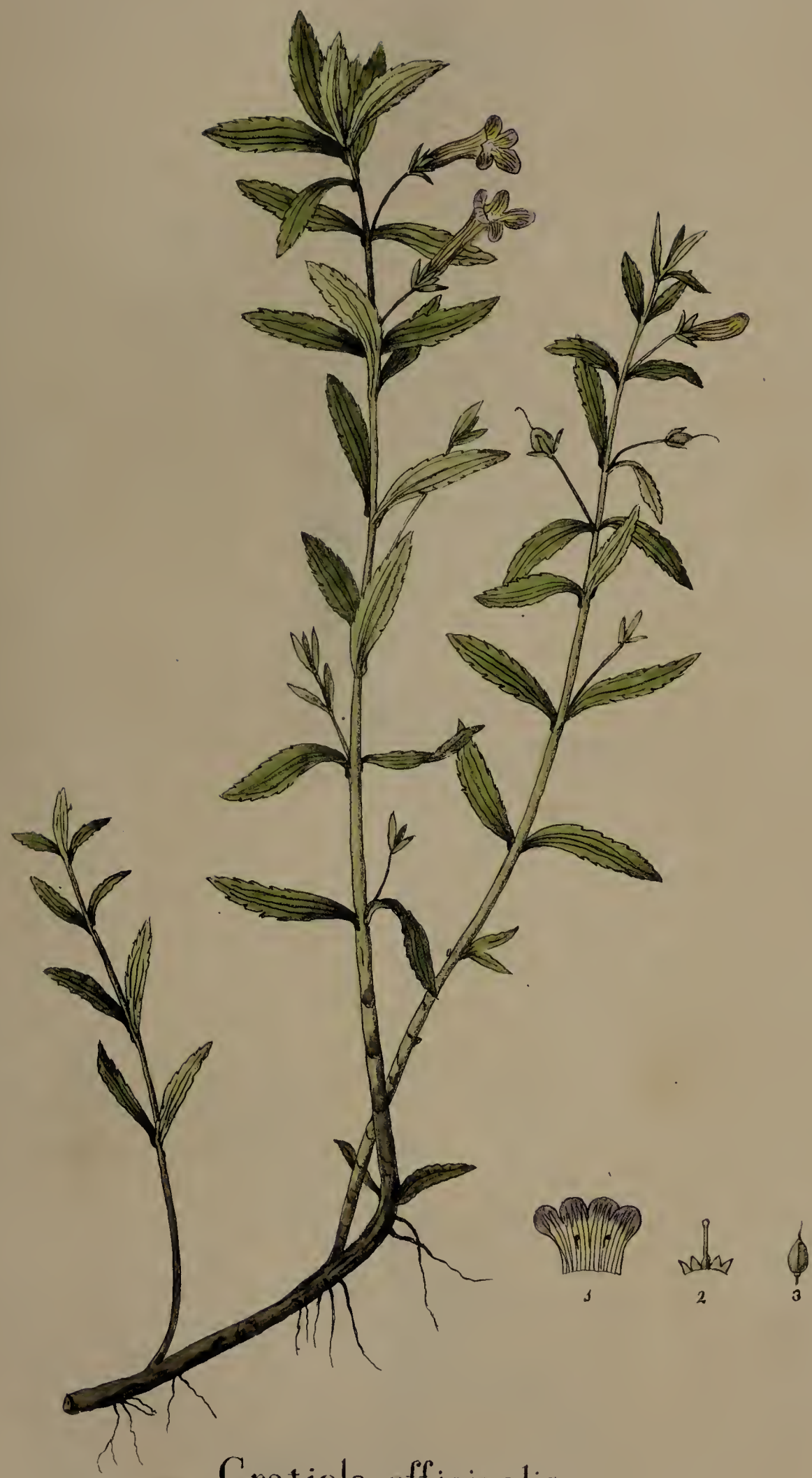

Gratiola officinalis.

1

2

Rosmarinus officinalis.

Salvia officinalis.

Piper nigrum.

Piper cubeba.

Valeriana officinalis.

Crocus sativus.

2

3

Iris florentina.

Saccharum officinarum.

Triticum sativum.

Agropyrum repens.

Hordeum vulgare.

1

2

Rubia tinctorum

Krameria triandra.

1

2

Anchusa tinctoria.

Cynoglossum officinale.

Symphitum officinale.

Menyanthes trifoliata.

Convolvulus scammonia.

Convolvulus jalappa.

Bonplandia trifoliata.

Cinchona lancifolia.

Cinchona cordifolia.

Cinchona oblongifolia.

Nauclea gambir.

Cephaelis ipecacuanha.

1

2

3

Verbascum thapsus.

Datura stramonium.

Hyosciamus niger.

Nicotiana tabacum.

Atropa belladonna.

Solanum dulcamara.

Rhamnus catharticus.

Ribes rubrum.

2

3

Ribes nigrum.

Vitis vinifera.

Viola odorata.

1

2

Viola tricolor.

1

2

3

Strychnos nuxvomica.

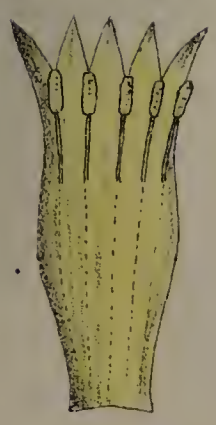

1

2

3

Spigelia marilandica.

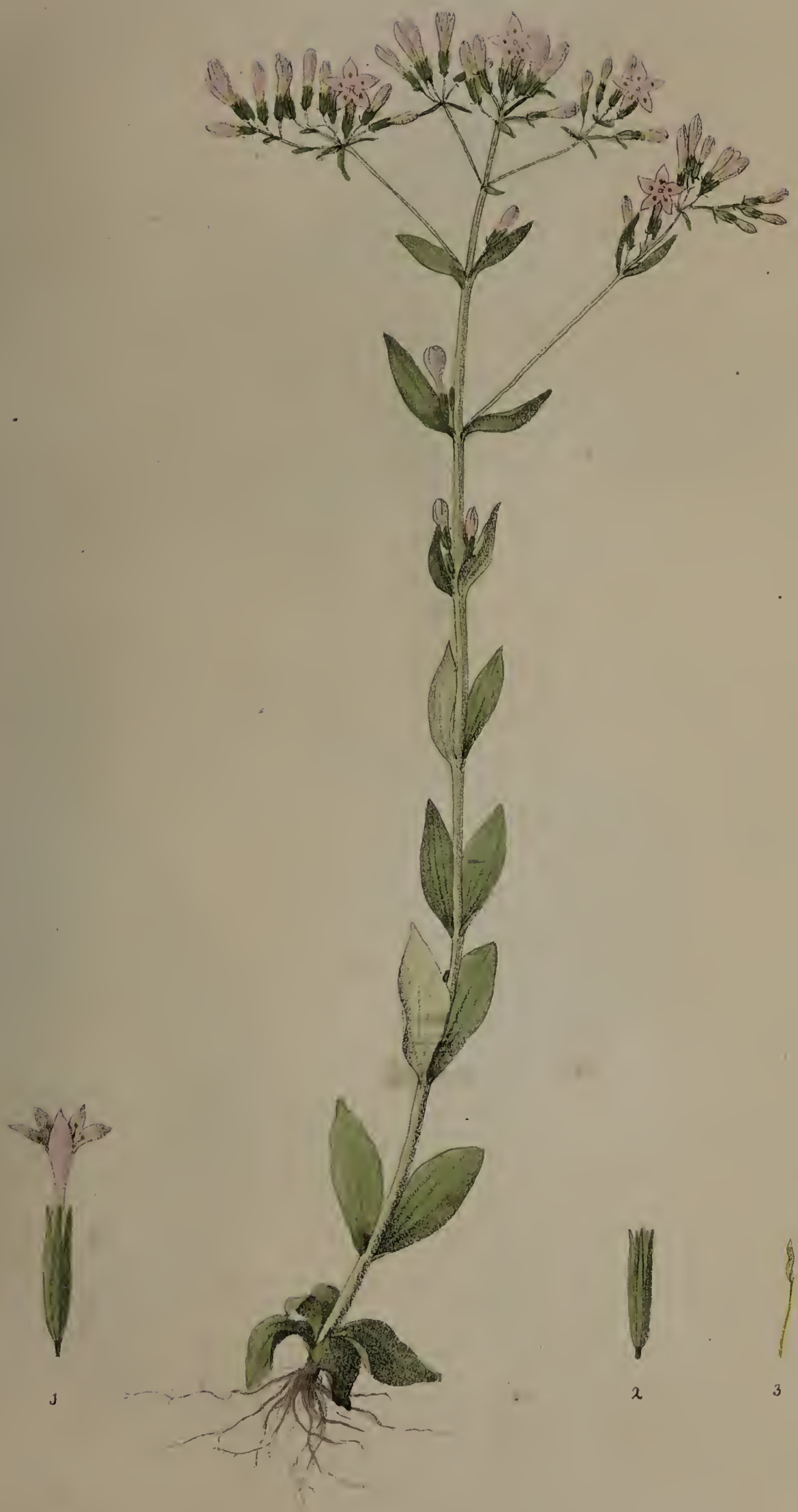

Erythraea centaurium.

Gentiana lutea.

Chenopodium ambrosioides.

Ulmus campestris.

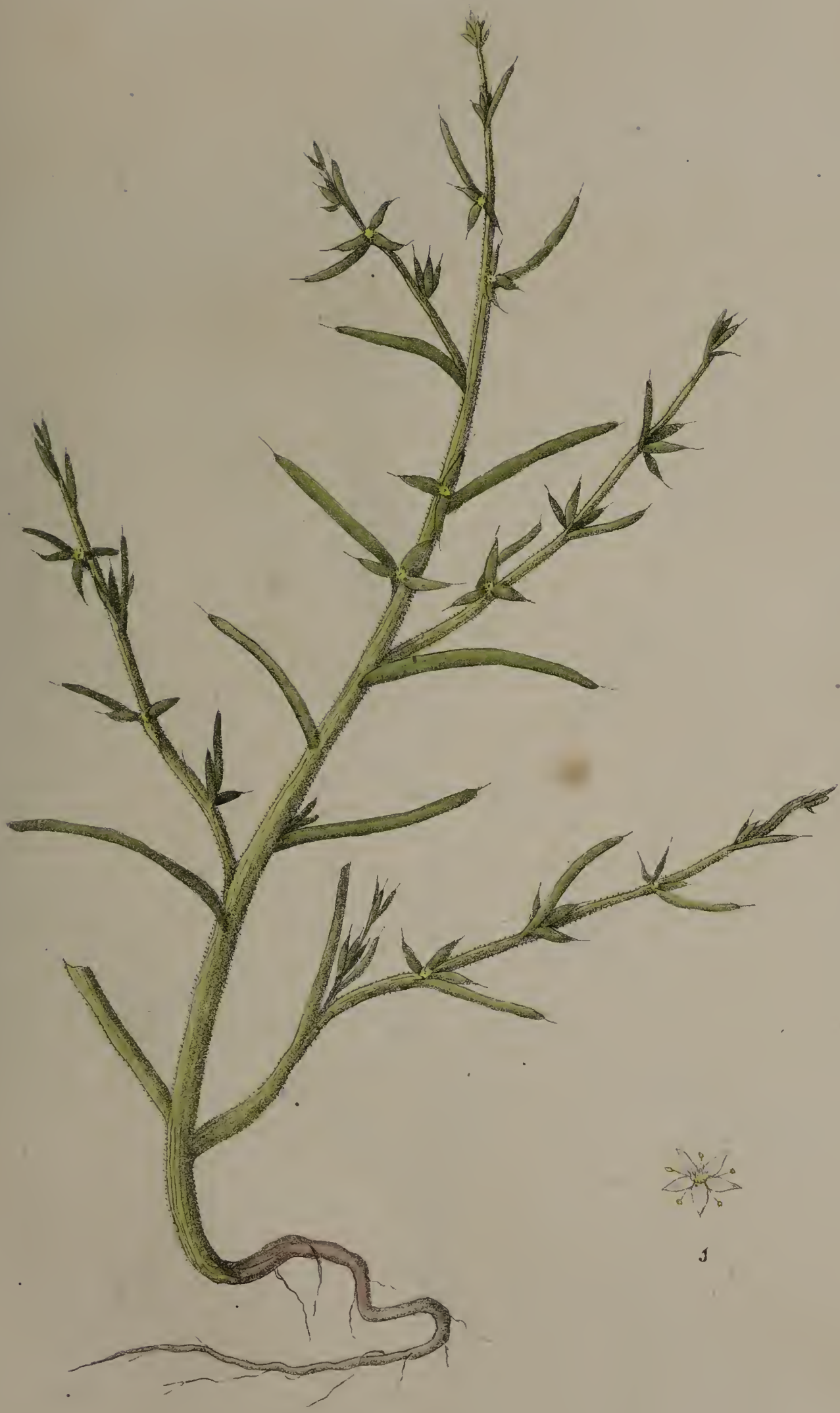

Salsola kali.

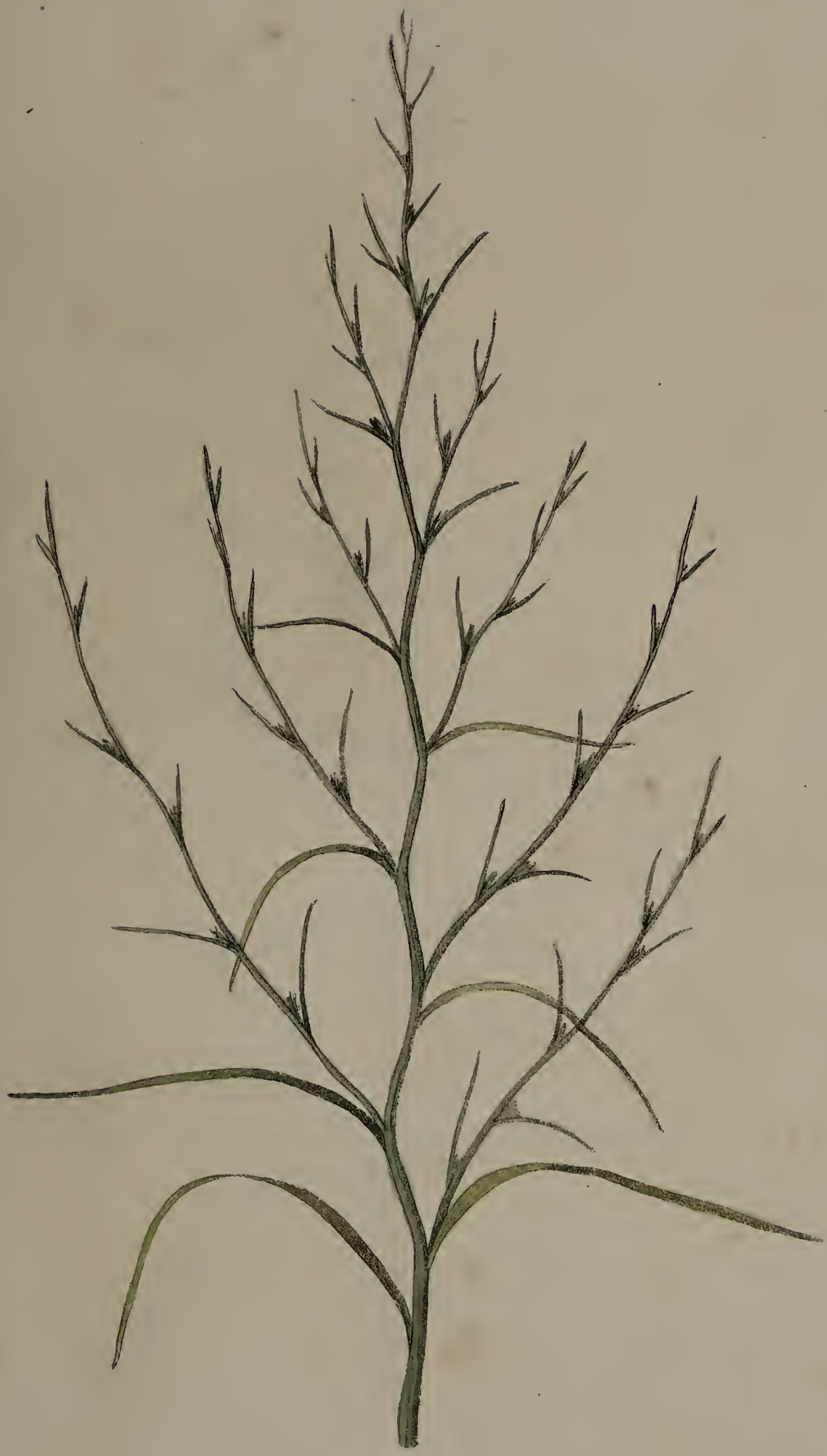

Salsola tragus.

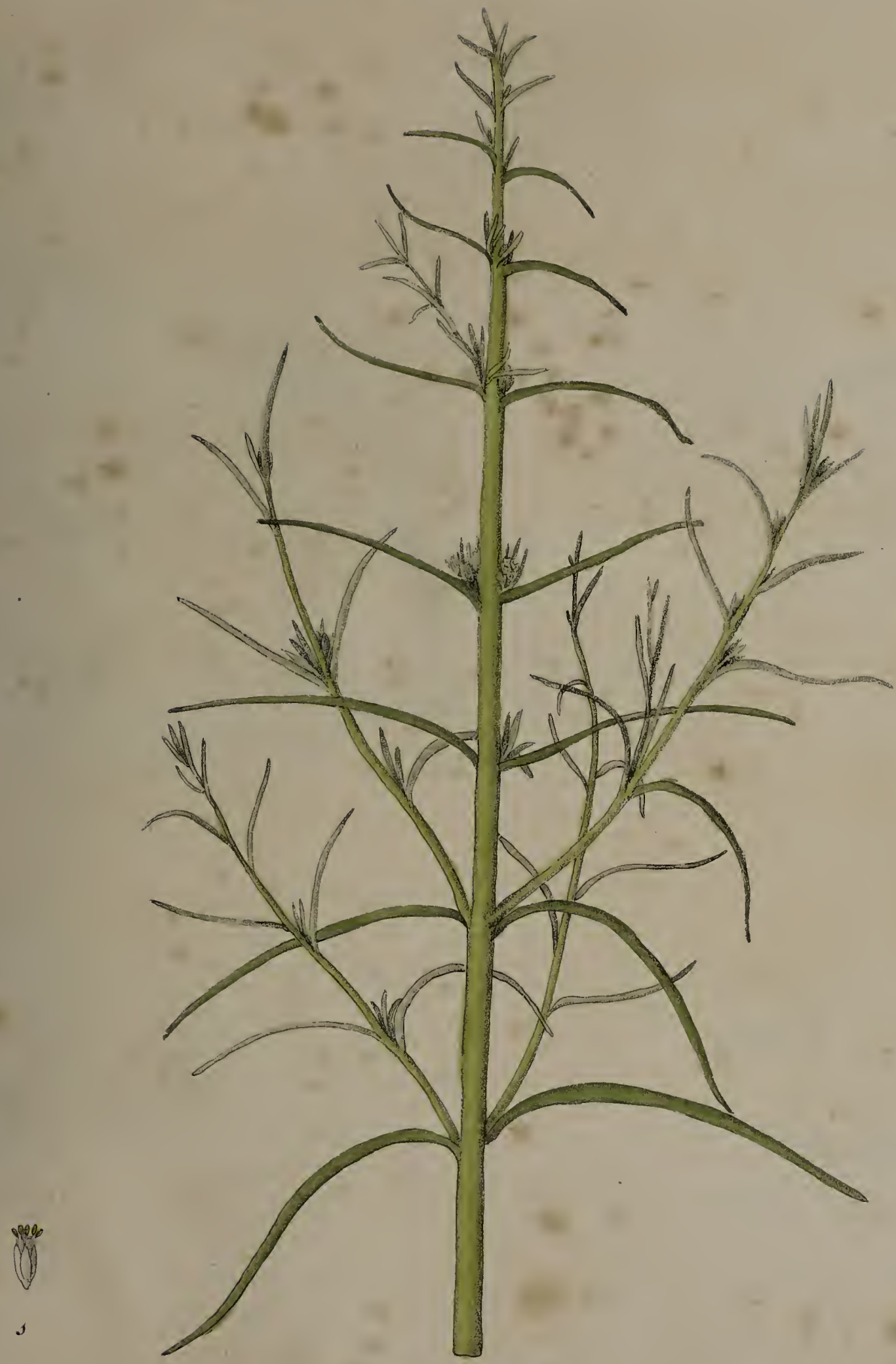

Salsola soda.

Salsola sativa.